บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและสภาพปัญหา

การค้าระหว่างประเทศเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ หากประเทศใดมีปริมาณการค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะภาคการส่งออกเป็นจำนวนมาก ก็จะแสดงถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งยังเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ ซึ่งการค้ากับประเทศที่มีกำลังซื้อเป็นจำนวนมากอย่างประเทศจีน อันเป็นประเทศที่ใหญ่และมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก เนื่องจากจีนกำลังดำเนินการเชื่อมเศรษฐกิจของตนเข้ากับเศรษฐกิจโลกและภูมิภาคต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การสมัครเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) และการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ซึ่งจากการที่จีนเริ่มมีการปฏิรูปเศรษฐกิจและเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้นนี้ จะทำให้ประเทศจีนมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของโลกมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรเป็นจำนวนมาก และถึงแม้ว่าจะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) อยู่ในระดับต่ำ แต่ก็มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศจีนจึงนับว่าเป็นตลาดใหม่ที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหลังจากประเทศจีนเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก และแม้ว่าในปัจจุบันมูลค่าการค้าการลงทุนระหว่างประเทศจีนกับไทยจะยังมีไม่มากนัก แต่ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาตลอด และประเทศไทยก็มีความสนใจที่จะไปลงทุนในประเทศจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การจัดทำเขตการค้าเสรีกับประเทศจีน จึงเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์เชิงรุกทางการค้า ที่ประเทศไทยให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการสร้างพันธมิตรทางการค้า การเมือง และรักษาตลาดดั้งเดิมให้คงอยู่ต่อไป ตลอดจนเป็นการขยายการค้า การลงทุนและลดอุปสรรคทางการค้า ดังนั้น การที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมจัดทำ กรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสาธารณรัฐประชาชนจีน[1] จึงมี

---

[1] ซึ่งต่อไปในวิทยานิพนธ์นี้จะเรียกว่า "เขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน".

ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมในการรุกเข้าสู่ตลาดจีน และการปรับตัวรองรับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก

เนื่องจากความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน ได้กำหนดให้มีการลดภาษีส่วนแรก (Early Harvest Programme) ระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน ตามรายการสินค้าที่ตกลงกันไว้ และ ได้ตกลงกำหนดระยะเวลาในการลดภาษีเป็นขั้นตอน ซึ่งประเทศไทยจะลดอัตราภาษีสำหรับสินค้าทุกประเภทที่ได้ตกลงกันจนเหลือ ร้อยละ 0 ภายในปี 2010[2]

แต่ต่อมา เนื่องจากรัฐบาลเห็นว่า สินค้าบางกลุ่ม ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะเปิดเสรีได้เร็วกว่ากำหนดระยะเวลาที่ได้ตกลงเอาไว้กับประเทศจีน กล่าวคือ ประเทศไทยและจีน มีความตกลงที่จะลดอัตราภาษีสำหรับสินค้าผักและผลไม้ระหว่างกันให้เร็วกว่าสินค้าอื่นๆ ตามที่ได้ทำความตกลงกำหนดระยะเวลาในการลดอัตราภาษีเอาไว้ จึงได้มีการเจรจาทำความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ในเรื่องการเร่งกำจัดภาษีภายใต้ข้อตกลงการลดภาษีสินค้าส่วนแรกภายใต้กรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนและจีน[3] (AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF THAILAND AND THE GOVERNMENT OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA ON ACCELERATED TARIFF ELIMINATION UNDER THE EARLY HARVEST PROGRAMME OF THE FRAMEWORK AGREEMENT ON COMPREHENSIVE ECONOMIC COOPERATION BETWEEN ASEAN AND CHINA) เพื่อที่จะเร่งลดอัตราภาษีผักและผลไม้ระหว่างประเทศไทยและจีนให้เหลือร้อยละ 0 ภายใน 1 ตุลาคม 2003 ซึ่งเร็วขึ้นกว่าที่ได้ตกลงกันไว้ในความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน

ดังนั้น การศึกษาและวิเคราะห์ในเชิงกฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เกี่ยวกับความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย – จีน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะได้ทราบถึงรายละเอียดในความตกลงดังกล่าว รวมถึงประเด็นปัญหาต่างๆ ในทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมถึง การวิเคราะห์ถึงสถานะทางกฎหมายของความตกลงดังกล่าว และความขัดแย้งต่อหลักเกณฑ์สากลระหว่างประเทศที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น กฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งทั้งประเทศไทยและจีนเป็นสมาชิกอยู่

---

[2] รายละเอียดจะได้กล่าวถึงในบทที่ 3.

[3] ซึ่งต่อไปในวิทยานิพนธ์นี้จะเรียกว่า "เขตการค้าเสรีไทย – จีน".

อย่างไรก็ตาม การศึกษาและวิเคราะห์ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย – จีน นี้ จะต้องวิเคราะห์ถึง ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน ด้วย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจาก ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย – จีนนั้น ได้มีความตกลงอยู่ภายใต้เขตการค้าเสรี อาเซียน – จีน และใช้กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ตกลงกันไว้ในความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน มาใช้ในความตกลงเขตการค้าเสรีไทย – จีนด้วย

แต่ทั้งนี้ ผู้เขียนต้องอธิบายให้เข้าใจก่อนว่า ความตกลงทั้งสองที่ผู้เขียนกล่าวอ้างถึงคือ เขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน และ เขตการค้าเสรีไทย – จีน นั้น แท้จริงแล้ว ในทางกฎหมายแล้วการเรียกเช่นนี้อาจยังไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากเขตการค้าเสรีทั้งสองยังอยู่ในระหว่างการจัดตั้ง โดยในทางกฎหมายแล้ว ยังไม่ถือว่าเป็นเขตการค้าเสรีอย่างแท้จริง โดยรายละเอียดจะได้กล่าวถึงต่อไป แต่การที่ผู้เขียนเลือกใช้คำว่าเขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน และ เขตการค้าเสรีไทย – จีนนี้ เนื่องจาก ผู้คนส่วนใหญ่ รวมทั้งสื่อมวลชน และหนังสือพิมพ์ต่างๆ ได้เรียกกันจนติดปากและเป็นที่คุ้นเคยกันจนเป็นเรื่องทั่วไปแล้ว ดังนั้น ผู้เขียนจึงขออนุญาตใช้คำว่า เขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน และเขตการค้าเสรีไทย – จีน เช่นเดียวกัน

1.2 ขอบเขตการศึกษา

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำข้อตกลงเร่งลดภาษี ผัก-ผลไม้ ระหว่างประเทศไทยและประเทศจีน ซึ่งเป็นข้อตกลงส่วนหนึ่งของกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับจีนและการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างกัน เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีบทบาทสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งผู้เขียนกำลังศึกษากฎหมายการค้าระหว่างประเทศอยู่จึงมีความสนใจที่จะศึกษา โดยจะศึกษาเฉพาะในกรอบความตกลงตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 2002 (FRAMEWORK AGREEMENT ON COMPREHENSIVE ECONOMIC CO-OPERATION BETWEEN THE ASSOCIATION OF SOUTH EAST ASIAN NATIONS AND THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA 2002) และ ข้อตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนในการเร่งกำจัดภาษีภายใต้ ข้อตกลงการลดภาษีสินค้าส่วนแรกของกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ.

2003 (AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF THAILAND AND THE GOVERNMENT OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA ON ACCELERATED TARIFF ELIMINATION UNDER THE EARLY HARVEST PROGRAMME OF THE FRAMEWORK AGREEMENT ON COMPREHENSIVE ECONOMIC CO-OPERATION BETWEEN ASEAN AND CHINA 2003)

ทั้งนี้ ด้วยการศึกษาครั้งนี้ มีขึ้นเพื่อศึกษา วิเคราะห์ และประเมินหลักการทางกฎหมายหรือกลไกของข้อตกลงการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และ ความตกลงเร่งกำจัดภาษีภายใต้การลดภาษีสินค้าส่วนแรก ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษามุ่งไปเฉพาะหลักกฎหมายที่สำคัญของข้อตกลงดังกล่าว รวมถึงประเด็นปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้จากการทำข้อตกลงกันสองฝ่าย ระหว่างประเทศไทยและประเทศจีนได้ และหาคำตอบของประเด็นปัญหาเหล่านั้นด้วย

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบและเข้าใจตามลำดับ ดังนี้

1. เพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมาและความสำคัญในการจัดทำเขตการค้าเสรี ระหว่างประเทศไทย และ สาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงหลักการพื้นฐานต่างๆ ในเรื่องเขตการค้าเสรีภายใต้กฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก (WTO)

2. เพื่อให้เข้าใจถึงกลไกและหลักการทางกฎหมายของ ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และ ข้อตกลงเร่งลดภาษีระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. เพื่อให้สามารถประมวลและวิเคราะห์ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามข้อตกลงการเร่งกำจัดภาษี ภายใต้การลดภาษีสินค้าส่วนแรก

1.4 วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยได้ดำเนินการศึกษาเป็นลำดับ ดังนี้

1. นำเสนอความเป็นมาของการจัดทำเขตการค้าเสรี ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. ศึกษาทำความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานของเขตการค้าเสรี ภายใต้กฎเกณฑ์ของWTO โดยศึกษาจากตำราและบทความต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และ ศึกษาหลักการกฎหมายและกลไกของข้อตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน-จีน และ ข้อตกลงเร่งลดภาษีระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยศึกษาข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์เป็นสำคัญ รวมถึงข้อมูลต่างๆจากทางอินเตอร์เน็ทด้วย

3. ศึกษาการดำเนินการตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามความตกลงเร่งลดภาษีระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยอาศัยประกาศกระทรวงพาณิชย์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประกาศลดอัตราภาษีของกรมศุลกากรด้วย

4. ประมวลและวิเคราะห์กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้ตกลงกัน ถึงความสอดคล้องหรือขัดแย้งต่อกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ หลังจากปฏิบัติตามข้อตกลงเร่งกำจัดภาษีระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาครั้งนี้ คาดว่าจะได้ประโยชน์จากการที่เข้าใจถึงหลักการทางกฎหมายของข้อตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน-จีน และ หลักการทางกฎหมายข้อตกลงเร่งลดภาษีระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนภายใต้การลดภาษีสินค้าส่วนแรก นอกจากนี้ จะได้เข้าใจถึงหลักการสำคัญๆ ของการจัดทำเขตการค้าเสรีดังกล่าว อันได้แก่ กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า และ หลักการระงับข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี รวมถึงสถานะทางกฎหมายระหว่างประเทศของเขตการค้าเสรี ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน และการดำเนินการตามพันธกรณีของทั้งสองประเทศ ตลอดจนประเด็นปัญหาทางกฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศอื่นๆ ด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ในการเป็นพื้นฐานการศึกษาเกี่ยวกับความตกลงเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่นๆ ที่จะมีขึ้นตามมาในอนาคตต่อไป